

Polímata

per RAMON FOLCH

El 29 d'abril de 1962, el president John F. Kennedy reuní 49 premis Nobel en un gran banquet a la seva residència. Digué als assistents: «Penso que aquesta és l'ocasió en què s'ha reunit més talent i coneixement a la Casa Blanca, exceptuant, potser, els dies en què Thomas Jefferson sopava sol.» L'exageració retòrica era una manera de reconèixer els vastos sabers d'aquell tercer president dels Estats Units, capaç de redactar la primera constitució moderna, compondre música, disertar sobre paleontologia, dirigir excavacions arqueològiques, projectar edificis (entre els quals, la Universitat de Virgínia), teoritzar sobre agronomia, perfeccionar el pantògraf o inventar la cadira giratòria. Sí, Jefferson era un polímata.

Polímata és un terme que ve del grec *πολυμαθής* ('polimathós'), que vol dir «el que sap moltes coses». Un polímata és un erudit d'ampli espectre, una persona que sap de tot i en profunditat. Respon a l'ideal renaixentista de l'*Homo universalis*. Ramon Llull, Leonardo da Vinci o Isaac Newton s'ajustaven a aquest patró. Thomas Jefferson també, naturalment. Eren éssers d'intel·ligència vigorosa, coneixements dilatats i curiositat il·limitada. Éssers progressivament difícils de trobar a mesura que, d'ençà de la Revolució Industrial, l'estoc de coneixements s'ha anat desbordant.

Avui dia hi ha el mateix percentatge de persones amb fusta de polímata que mil anys enrere, és clar, de la mateixa manera que ha romàs invariable el percentatge de necis (que és molt alt, per cert). Per contra, actualment ningú no pot abastar la totalitat dels coneixements disponibles, ni de bon tros. No és cap problema. Sí que ho és que l'aspiració polimàtica sigui vista amb menyspreu o fins i tot amb animadversió. I no únicament la polimatia, sinó també l'enciclopedisme, que en seria la versió assequible a tothom. En efecte, saber de tot està mal vist. Només l'especialització despecta respecte. Malament, perquè l'especialització no és l'objectiu de la ciència, sinó la limitació dels científics: en aquesta societat tan fragmentadament especialitzada, tant de bo que abundessin els polímates.

L'observació de la realitat, la pròpia experiència manufacturadora i el coneixement compilat als llibres alimentaven el polímata renaixentista. Avui dia pot també recórrer a l'ingent repositori d'internet. Però, a la pràctica, internet no incrementa instrumentalment la polimatia. Més aviat la desincentiva. En efecte, la generació-internet i la generació-biblioteca (que són

Il·lustració: Anna Sanchis

«La generació-internet i la generació-biblioteca (que són totes les anteriors, de fet) tenen més que un conflicte generacional. Protagonitzen una ruptura cultural.»

totes les anteriors, de fet) tenen més que un conflicte generacional. Protagonitzen una ruptura cultural, em sembla. El famós «núvol», per exemple, no és un espai deslocalitzat d'informació compartible, sinó una vaporosament compartida informació desubicada en l'espai, que és molt diferent. L'autoria hi queda difuminada i per això els usuaris se n'aproprien acríticament i sense remordiments. I com que no hi ha informació signada, no hi ha responsables de la informació. Això trastoca radicalment els criteris que han presidit el món cultural del Renaixement ençà. Ara tots podem ser processadors de dades no contrastades i anònimes, és a dir, polímates espuris mancats d'erudició. El *cut and paste* és una pràctica generalitzada entre els universitaris joves, fins i tot es fan tesis doctorals per aquest sistema, retòricament camuflades de compilació d'experimentacions.

El cas és que els polímates veritables continuen semblant-me fascinants i necessaris. Tenen nom i cara. I criteri. Saben saber. Per això són savis. «Es pot comunicar el coneixement, però no pas la saviesa», deia Hermann Hesse. Em temo que avança la societat del coneixement difús i recula la de la saviesa polimàtica. ☺

Ramon Folch. Doctor en Biologia, socioecòleg i president d'ERF, Barcelona.